

Пехник А. В., НУ «ОЮА»

РОЗПОДІЛ ВЛАДИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

В даній статті представлений аналіз теорії розподілу влади в її історичному аспекті, враховуючи світовий досвід застосування цієї концепції. Головна увага приділяється зміні акцентів щодо змісту теорії розподілу влади, з урахуванням світового досвіду та сучасних тенденцій розвитку суспільства та держави.

Влада є одним із найважливіших та найрізноманітніших соціальних феноменів. У сучасному світі влада як прояв впливу та контролю пронизує суспільство та підкорює собі індивіда. Уявлення про владу обумовлені складністю її природи та багатоаспектністю її функцій і, як правило, ґрунтуються на власному життєвому досвіді, виходячи з конкретних ситуацій.

Загальноприйнятим є те, що сучасна демократична держава повинна бути заснована на принципі поділу влади. Впровадження доктрини поділу влади в конкретних умовах розбудови Української держави стає вкрай актуальним не лише з погляду утвердження в ній демократії та верховенства права, а, насамперед, з точки зору потреби запобігання політико-правовим конфліктам усередині державної влади, які супроводжують розвиток нашої держави останніми роками. Водночас віднесення ідеї поділу влади до базових засад демократії, її сприйняття як самодостатньої конституційної цінності відповідає усталеному загальноєвропейським політичним і правовим традиціям [8, с. 32].

Утвердження правової держави, що здатна забезпечити ефективне та демократичне урядування і гарантувати громадянські права й свободи, багато в чому залежить від організації політичної влади, її диференціації (поділу) на окремі гілки (галузі), які стримують і врівноважують одна одну, а також взаємодіють на основі правил, передбачених Конституцією та законами, заради досягнення загальносуспільних цілей. Між гілками влади часто відбувається боротьба з приводу їхніх повноважень та правового становища в системі органів державної влади, виникають розбіжності в поглядах стосовно застосування теорії розподілу влади до конкретних суспільно-політичних умов.

Сьогодні Українська держава перебуває у перехідному стані, а дисбаланс між виконавчою та законодавчою гілками влади, нечіткість

розподілу повноважень між ними створюють перешкоди на етапі демократичної консолідації. Для стабілізації політичного життя українського суспільства, утвердження стійкого конституційного порядку дуже важливим є правильне розуміння завдань і механізмів поділу державної влади. За останні десятиліття відносини між трьома гілками державної влади (законодавчою, виконавчою та судовою) змінилися. Виконавча й законодавча гілки влади стали більш взаємозалежними. Повноваження законодавчої влади щодо притягнення виконавчої влади до відповідальності було ослаблено [6].

Незважаючи на те, що загалом принцип «поділу влади» прийняли всі держави-члени, упродовж останніх років мали місце конфліктні та напружені ситуації, що викликає занепокоєння. Такі думки були сформульовані у звітах Генерального секретаря Ради Європи за 2014 і 2015 роки, а також у ситуаційних звітах КРЕС за 2013 і 2015 роки [9].

Українська правова наука зараз стоїть перед завданням як пошуків шляхів до усунення внутрішніх протиріч в Конституції України, так і необхідністю напрацювання теоретичних положень, які лягли б в основу обґрунтування оптимальної моделі функціональної структуризації державної влади з урахуванням того, що державна влада є лише однією з форм здійснення єдиної і неподільної влади народу [12].

Мета статті полягає у визначенні нового погляду на зміст механізму стримувань і противаг. Для реалізації мети потрібно розв'язати такі завдання:

- розкрити місце й роль механізму стримувань і противаг у політичній системі;
- виявити особливості функціонування гілок влади у державах з різними формами правління;

Розподіл влад – необхідна передумова торжества ідей верховенства права і правового закону, зміцнення заснованої на них законності, захисту прав і свобод людини і громадянина. Підвалини для розвитку цієї доктрини були закладені ще античними мислителями, які виходили з існуючої історичної дійсності, наголошували на необхідності поділу праці між окремими прошарками рабовласницького суспільства, на потребі функціонування різних державних органів, з притаманними їм специфічними завданнями та функціями; відзначали важливість їх повноважень.

Принцип поділу влад – це модель побудови державного апарату, відповідно до якої влада повинна бути розподілена між законодав-

чими, виконавчими та судовими органами. Причому кожна влада, стосовно до інших – самостійна і незалежна, що унеможливило узурпацію всієї влади в державі певною особою чи окремим органом. Отже, головна ідея такого поділу полягає в запобіганні існуванню державної структури, яка могла б зосередити надзвичайні повноваження, котрі мають належати до різних гілок влади, запобігати створенню передумов для безконтрольного здійснення або зловживання владними повноваженнями [13, с. 8].

Сам термін «поділ влади» є умовним, бо, як було сказано, політична влада представлена різними видами органів, але завжди залишається єдиною і концентрується в народі. Між тим цей термін досить вдало загострює увагу на необхідності диференціації функцій державних органів, які здійснюють цю єдину владу. Така диференціація має об'єктивний характер і відображає необхідність розподілу праці між різними гілками політичної влади [16, с. 17].

Теорію поділу влади можна розглядати з двох сторін: з точки зору структурного оформлення влади і з точки зору забезпечення демократичних засад у суспільстві. Вона передбачає обґрунтування ідеї організації і здійснення державної влади на основі раціонального розподілу праці в рамках державного механізму як єдиної системи органів, що знаходяться у певному співвідношенні і організаційно відокремлені. Розподіл влади потребує чіткого розмежування функцій і закріплення кордонів між гілками влади, прерогатив, забезпечення їх юридичної самостійності і певної незалежності, ділової взаємодії і взаємного стримування. Цей принцип вимагає ефективного контролю і нейтралізації неконституційних дій кожної з гілок влади, збалансування повноважень і певного суперництва, рівноправного партнерства і недопущення непомірного підвищення ролі одного органу за рахунок статусу іншого. З цього випливає, що поділ влади є обов'язковою умовою знищення деспотизму і свавілля, недопущення зловживання владою й її узурпації, є необхідною передумовою помірною правління, забезпечення суспільного порядку і законності, гарантії прав і свобод особи. Саме на основі поділу влади виникає плюралістична демократія, вільна гра політичних сил як важливий засіб врівноваження протилежних класових, групових і приватних інтересів, вирішення об'єктивно існуючих соціальних протиріч [3, с. 8].

Сам розподіл влад не є самоціллю головне щоб цей розподіл забезпечував свободу кожної людини. принцип поділу влади має бути

покладений в основу державності не тільки через його функціональну корисність, але і з метою захисту прав людини [9, с. 433].

Критеріями розмежування гілок влади є неподільність владних функцій, особливий характер формування державних органів, що об'єднані в рамках однієї гілки влади, публічність діяльності суб'єктів влади (тобто, відсутність потреби у спеціальному державному органі для надання публічного характеру рішенням суб'єктів владних повноважень), повнота влади, яка визначається змістом та обсягом компетенції державних органів, кінцевим характером їх рішень та обов'язковим характером цих рішень для фізичних або юридичних осіб, державних органів і посадових осіб, конституційне закріплення противаг і балансів, які виключають можливість втручання на законних підставах у діяльність державних органів, що входять до різних гілок влади, а також конституційність здійснення владних функцій у рамках гілки влади [12].

Додаковими ознаками розмежування гілок влади, є наявність власної компетенції, певного комплексу повноважень і обов'язків, за допомогою яких суб'єкти влади виконують свої функції, самостійність, тобто можливість суб'єктів влади здійснювати свої функції незалежно від інших державних органів, виключення підпорядкування будь-якому зовнішньому керівництву, а також незалежність суддів), виключність повноважень суб'єктів влади, об'єднаних в рамках однієї гілки влади.

Основні постулати названої доктрини мали великий вплив на вироблення вчення про сутність влади, способи і форми її організації, механізм взаємодії державних органів, функціонування політичної системи, на дослідження проблем суверенітету, демократії, парламентаризму й інших принципових політологічних питань. Концепція розподілу влади втілена в конституціях більшості країн світу, зокрема України. Історія, культура та правові традиції держав значно різняться між собою, призвели до формування різних моделей конституційного устрою, які в багатьох випадках постійно розвиваються. Глобалізація й збільшення впливу міжнародних і європейських організацій вимагають зміни конституційного устрою окремих держав.

Можна говорити про існування двох аспектів, що відображають складний і суперечливий характер становлення доктрини розподілу влади. Перший аспект стосується обґрунтування ідеї організації та здійснення державної влади на основі раціонального розподілу праці

у межах державного механізму як цілісної системи органів, які перебувають у визначеному співвідношенні та є організаційно відокремлені, а також чіткого розподілу функцій між ними, забезпечення їх юридичної самостійності, ділової взаємодії та взаємостримування. Другим аспектом є трактування розподілу влади, як умови знищення і запобігання деспотизму, недопущення зловживання владою та її узурпації; як передумови поміркованого правління, забезпечення порядку і законності; як гарантії прав і свобод особистості та вільної гри політичних сил; як важливого засобу врівноваження протилежних інтересів, стабілізації суспільного ладу та його збереження від анархії і тиранії.

Гілки державної влади демократичної держави повинні доповнювати одна одну; жодна з них не повинна бути вищою або домінувати над іншими. В демократичній державі саме воля народу, виражена за допомогою належного демократичного процесу (народний суверенітет), має верховенство. Також було би помилкою уявляти, що будь-яка з трьох гілок влади коли-небудь зможе діяти в повній ізоляції від інших. Ці три гілки влади покладаються одна на одну для надання повного спектру соціальних послуг, необхідних у демократичному суспільстві. Так, у той час як законодавча влада формує законодавчу базу, судова влада тлумачить і застосовує її як основу для своїх рішень, а виконавча влада часто відповідає за виконання цих рішень в інтересах суспільства [5]. Таким чином, ці три гілки влади функціонують в умовах взаємозалежності або конвергенції й дивергенції. Відповідно, повного «поділу влади» не може бути [2]. Навпаки, у здоровій демократичній державі три гілки влади функціонують на основі системи стримувань і противаг, а тому кожна з них відповідає перед іншими в інтересах суспільства в цілому. Тому потрібно визнати, що певний рівень напруженості між гілками влади в демократичній державі є неминучим. Якщо існує така напруженість, вона показує, що кожна гілка влади забезпечує необхідну перевірку дій інших гілок і, таким чином, сприяє підтриманню належної рівноваги. Якби між цими трьома гілками влади не було такої напруженості, виникла б підозра, що одна чи дві гілки влади перестали стежити за відповідальністю інших гілок у інтересах суспільства, а тому одна чи дві гілки влади отримали перевагу над іншими.

Усі три гілки влади володіють значними повноваженнями. Законодавча влада розробляє закони й формує бюджет держави. Виконавча влада здійснює свої повноваження навіть з використанням

фізичної сили (у рамках закону) для дотримання та виконання законів держави. Судова влада не лише вирішує питання, що мають фундаментальне значення для окремих громадян і суспільства в цілому, але й впливає своїми рішеннями та ухвалами навіть на звичайні справи окремих людей, які шукають допомоги в судах [4]. Далеко не завжди у конкретних конституціях ми стикаємося з наявністю саме трьох гілок влади. В таких латиноамериканських держав як Нікарагуа, Колумбія та Бразилія, в яких поряд з трьома класичними владами виділено ще й четверту – виборчу владу. В інших конституціях вказується на наявність «контрольної влади» [1].

Теорія розподілу влади в її початковому трактуванні була найбільш повно реалізована в Конституції США 1787 році. З точки зору закріплення системи поділу влади, Конституція США є класичною. Більшість конституцій світу сприйняли таку систему із закріпленням стримувань і противаг, враховуючи свої внутрішні історичні, політичні, економічні та інші особливості. До елементів системи стримувань і противаг відносять: встановлення певної строковості повноважень посадових осіб і органів; несумісність депутатського мандату з зайняттям посади в апараті управління; право вето на законопроекти; право розпуску парламенту; контроль за законодавчою владою, який здійснюється народом у ході виборів; незалежність судового корпусу [17, с. 258]. Крім того, до системи стримувань і противаг можна віднести наявність у парламенту контрольних функцій та інше.

В Конституції США можна прослідкувати вплив як засновників цієї теорії, так і британських конституційних зразків початку XVIII століття. Законодавчі повноваження були запропоновані Конгресу, який складався із двох палат: Сенату і Палати представників (ст.1). Виконавча влада ввірена Президенту (ст.2), а судова влада – Верховному суду США, а також судам, встановлених Конгресом (ст.3). З одного боку, для конституційного будівництва США характерна висока ступінь організаційного відокремлення. Так, Президент і члени його кабінету не вправі знаходитись в палаті Конгресу і приймати участь в його голосуванні. Президент не наділений правом законодавчої ініціативи. Конгрес і Президент обираються окремо. Члени кабінету відповідальні тільки перед Президентом.

З другого боку діє система «стримувань і противаг». Закони приймаються в Конгресі, але кожний законопроект попередньо подається Президенту, який може його не підписати і направити

з своїми зауваженнями в ту палату, звідки і надійшов законопроект. Остаточне слово належить Конгресу. Президент наділений укладати міжнародні договори, але які потребують схвалення в Сенаті (двома третинами від присутніх в сенаторів). Президент призначає послів, інших посадових осіб і суддів Верховного суду, але повинен це робити «з поради і згоди Сенату». Верховний суд має право об'являти неконституційними акти Конгресу і Президента.

Створений в США американський варіант розділення влади стали називати системою «стримувань та противаг». Вона повинна була не тільки попередити узурпаторські тенденції однієї із трьох віток влади, але й забезпечити стабільність державних правових інститутів і безперервність функціонування самої державної влади [11, с. 15]. На практиці здійснення принципу розподілу влади ніколи не співпадало з тією моделлю, яка зафіксована в конституції. Державний механізм постійно мінявся в ході розвитку американського суспільства, зміни ролі США на світовій арені. Він володіє достатньою гнучкістю щоб пристосовуватися до змін, що відбуваються в країні, щоб в найбільшій степені співпадати інтересам правлячих кіл в даний період. Однак, хоч в юридичній компетенції вищих органів влади, як і в їх фактичних повноваженнях, практичній діяльності і взаємовідносинах проходили суттєві зміни, сам принцип розподілу влади ніколи не переставав діяти, визначати основу державного механізму.

Щоб зрозуміти, як реально діє державний механізм, оснований на принципі розподілу влади, не можна розглядати кожну з її гілок як якийсь абстракції, взаємодіючі між собою незмінно по одній і тій самій схемі. Конкретний характер цих взаємовідносин знаходиться в постійному процесі зміни. В значній мірі він залежить від політичних і соціально-економічних факторів, потреб і інтересів пануючого і інших класів, прошарків і груп населення, їх реальних можливостей чинити тиск на прийняття державних рішень, співвідношення сил між демократичною і республіканською партіями, міжнародного положення США [10, с. 84].

Загалом, сучасні конституції можна розподілити на дві основні групи: ті, в якій принцип поділу влади зафіксовано безпосередньо; ті, в яких принцип поділу влади передбачається імпліцитно (на кшталт того, як це представлено у Конституції США). До першої групи відносяться Азербайджан, Албанія, Білорусь, Вірменія, Болгарія, Грузія, Казахстан, Молдова, Росія, Польща.

У Конституції Молдови (ст.6), крім простого переліку влад, вказується на необхідність взаємодії трьох гілок влади. Так саме розгорнуте викладення принципу поділу влади представлено в ст.3 Конституції Казахстану. До другої групи відносяться США, Австрія (в якій також окремо названо всі три класичні гілки влади; законодавчій владі присвячено повністю розділ II, виконавчій – частина А розділу III, і судовій – частина В розділу III) та визначено сферу їх компетенції, але саме формулювання «поділ влади» не зустрічається. До цієї ж групи можна віднести Андорру, в якій йдеться про окремі вищі органи законодавчої, виконавчої та судової влади; Бельгію (де в ст.36, 37 та 40, подібно до Конституції США, визначено органи, яким належить законодавча, виконавча і судова влада); Данію (в ст.3 йдеться про три влади та органи, які здійснюють відповідні повноваження); Ірландію (ст.6 цієї Конституції надає перелік всіх державних влад); Ісландію (ст.2 визначає органи-носії трьох влад: Альтинг, Президент, органи виконавчої влади, суди). Також, до цієї ж групи Бабенко К., відносить і ті конституції, у яких надається перелік чи то спеціальним органам, що виконують функції трьох гілок влади, чи то самим функціям. До таких Конституцій відноситься Основний Закон ФРН, оскільки у ст.20 йдеться не стільки про поділ влади, скільки про спеціальні органи законодавства, виконавчої влади і правосуддя. Сюди ж слід віднести Конституцію Греції, де в ст.26 надається перелік державних органів, які виконують окремі державні функції [1].

У деяких конституціях можна зустріти й спеціальні розділи присвячені висвітленню основних принципів та механізмів взаємодії окремих гілок влади. Зокрема у Конституції Франції це розділ п'ятий, який визначає основи взаємовідносин між законодавчою і виконавчою владою. При цьому надзвичайний інтерес становлять ті положення вміщені у даному розділі, які гарантують не тільки неможливість втручання однієї влади в сферу компетенції іншої, але й передбачають ряд моментів коли компетенція однієї влади може тимчасово переходити до органів іншої гілки влади [1].

Тобто, важливою складовою забезпечення реалізації принципу поділу влади є не лише гарантування незалежності і самостійності окремих гілок державної влади, але забезпечення взаємодії між ними. Це передбачає необхідний розподіл повноважень, що дозволяє утворити цілісний механізм стримувань і протитяг для запобігання зловживанню владою та необхідну співпрацю між владами з метою досягнення максимальної ефективності в управлінні суспільством [1].

Таким чином, теорія розподілу влади закріплена в багатьох конституціях, при цьому конкретні форми її реалізації досить різні. В той час, як в деяких країнах поєднання тими ж органами функцій різних влад, рахується недопустимим, в інших – склались інші традиції. В багатьох країнах виключається можливість наділення виконавчої влади правом видання законів. Є і країни в яких за певних умов допустиме видання законів виконавчими органами (Президент, уряд).

Прихильники бачать в теорії розподілу влади один із основоположних принципів демократії. У теорії розподілу влади є й інші аргументи в її користь. Перш за все, це історичний досвід, підтверджуючий гідність теорії на різних етапах розвитку людської цивілізації, в далеко не однакових умовах: політичних, соціальних, економічних. Треба мати на увазі, що теорія розподілу влади має не тільки прихильників, але й противників, які докоряють їй в застарілої, відірваності від реального сучасного світу. Як правило, спір ведеться на рівні філософських роздумів, але є й випадки коли він використовується для вирішення прагматичних завдань.

В центрі уваги наводиться, як правило, проблема раціональності та ефективності. Критики відкрито нарікають, в зв'язку з цим, що затримки з часом переважають гідність теорії розподілу влади. З позиції народовладдя слабим і незахищеним надається право контролю за дотриманням законів, а відносна самостійність керівництва породжує бюрократизм, корупцію і посилення внутрішньо парламентських позицій. Протириччя між владами паралізують механізм управління, роблять неможливим проведення цілеспрямованої політики.

Суть теорії розподілу влади якраз в цьому і полягає, щоб уникнути конфліктів, які народжуються протистояннями між гілками влади. Розділення функцій між державними органами відбувається таким чином, щоб скласти необхідну єдність, взаємозалежний комплекс, який би забезпечував погоджене управління державними справами. Демократична організація держави передбачає, що носієм законодавчої влади виступає парламент.

В. Костицький, говорить про нову теорію розподілу влади, яка передбачає поділ на три рівні: влада народу, представницька влада та функціональна влада, а також визначено гілки влади представницької (законодавча, президентська та місцеве самоврядування) і функціональної (виконавча, судова, контрольно-наглядова і атестаційна) [12].

Україні потрібно здійснити конституційні зміни, але із урахуванням негативного досвіду минулих років. Удосконалення потребують такі механізми: затвердження програми Кабінету Міністрів України під час формування уряду; введення інституту вотуму довіри уряду, зокрема у зв'язку із прийняттям окремих законопроектів, що оптимізує взаємодію уряду та парламенту; можливість дострокового розпуску парламенту президентом у відповідь на вотум недовіри уряду; запровадження індивідуального вотуму недовіри членам уряду; збільшення впливу уряду на законодавчу діяльність Верховної Ради України через надання уряду можливості впливати на формування порядку денного парламенту та надання пріоритетності урядовим законопроектам; передбачення санкції стосовно посадових осіб і органів державної влади за невиконання ними процедур, визначених Конституцією та законами України [15].

Правове забезпечення реалізації принципу поділу державної влади, не може обмежуватись виключно фактом наявності чи відсутності в конституції положення про існування незалежних і самостійних гілок державної влади. Правові норм забезпечують гарантії несумісності функцій окремих гілок влади та гарантії правомірного впливу одних гілок влади на інші. Науковці виділяють чотири типи цих конституційних норм: а) норми, які гарантують розподіл компетенції; б) норми, які забезпечують самостійність при здійсненні повноважень; в) норми щодо можливості протиставлення своєї точки зору рішенням іншої гілки влади; г) норми, які уможливають ефективний контроль над діяльністю інших органів, які поєднуються з існуванням спеціального правового механізму недопущення зміни державного ладу неконституційним шляхом [1].

На думку В. Забарського, принцип розподілу державної влади, не є її базовою умовою, а виконує суто функціональну роль, яка може бути представлена через три завдання: а) інституціоналізація суперництва між окремими суб'єктами влади; б) забезпечення контролю над органами державної влади; в) запобігання небажаним і небезпечній концентрації влади в руках тих чи інших державних органів; г) забезпечення ефективного функціонування влади і управління [7, с. 30].

На думку І.Забокрицького, поділ влади є явищем, яке охоплює: а) різноманітні моделі організації влади, які конституційна теорія на державному рівні вводить до концепції «форма правління»; б) різноманітні рівні такого поділу, що відбувається як горизонтально (на рівні, як правило, вищих органів державної влади), так і верти-

кально (що є притаманним класично федеративним державам). При цьому вертикальний поділ у межах реалізації принципу субсидіарності може бути багаторівневим (наднаціональний-національний-федеральний-локальний) і з розвитком сучасних держав, а також міждержавних зв'язків тяжіє до свого удосконалення та розгалуження, особливо в межах транснаціоналізації – поширення на міжнародний та насамперед наднаціональний рівень [8].

Отже, метою створення системи стримувань і противаг є реалізація принципу розподілу влади. Головне завдання і призначення цієї системи – забезпечення політичної стабільності та безперервності функціонування державної влади. Узгодження дій всіх гілок влади, недопущення кризи діяльності державного механізму. Під системою стримувань і противаг розуміється сукупність законодавчо закріплених повноважень, засобів, форм, методів і процедур призначених для забезпечення реалізації принципу розподілу влади, недопущення домінування будь-якої гілки влади та досягнення динамічної стабільності між ними.

І як правильно визначає В. Забарський, важливішою умовою становлення і розвитку демократичної правової держави, в якій реалізовано принцип поділу державної влади, є налагодження системи постійного та ефективного взаємозв'язку між державною владою і суспільством [7]. Розподіл влад – це резюме і показник розвитку права і держави, організаційний вираз правового характеру держави, необхідна передумова для правової законності і режиму панування права. Без належного розподілу влад не може існувати правової держави і правових законів.

В цілому, усі три гілки влади надають публічні послуги й повинні відповідати одна перед одною за свої дії. У демократичній державі, заснованій на принципі верховенства права, жодна з гілок державної влади не може діяти у власних інтересах; вони діють у інтересах народу в цілому.

Бібліографічний список:

1. Бабенко К. Конституційно-правовий вимір реалізації принципу поділу державної влади [Електронний ресурс] / К. Бабенко. – Режим доступу: <http://kaas.gov.ua/>
2. Барак О. Суддя в демократичній державі / О. Барак. – Принстон Пресс, 2008. – 3 45 с.
3. Барнашов А. Теория разделения властей: становление, развитие, применение / А. Барнашов. – Томск : Изд-во Томского университета, 1988. – 234 с.

4. Висновок № 18. Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії. м. Лондон. Консультативна рада європейських суддів. 2015.
5. Висновок КРЕС № 13 щодо ролі суддів у виконанні судових рішень. Консультативна рада європейських суддів. 2010
6. Гардбаум С. Поділ влади та розвиток судового нагляду в сталих демократичних державах (або чому модель переваги законодавчої влади була виведена з ужитку?) / С. Гардбаум // Американський журнал порівняльного права. – 2014.
7. Забарський В. Принцип поділу влади в українському державотворенні / В. Забарський // Юридичний вісник. – 2014. – № 31. – С. 29-35.
8. Забокрицький І. Поділ влади як елемент сучасного конституціоналізму: український та зарубіжний досвід у контексті моделей організації влади [Електронний ресурс] / І. Забокрицький. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080>
9. Звіти Генерального секретаря Ради Європи про «Демократичну державу, права людини і верховенство права в Європі» за 2014 і 2015 роки. Консультативна рада європейських суддів.
10. Каневський А. Принцип разделения властей и механизм «сдержек и противовесов» в государственном строе США / А. Каневский // Вестник Севастопольского гос. техн. ун-та. Философия и политология. Севастополь. – 1998. – Вып. 13. – С. 15-19.
11. Каневський О. Розподіл влади в США: історія і сучасність / О. Каневський. – Севастополь, 1999. – С. 12-20.
12. Костицький В. Розподіл влади у правовій державі та соціально-нормативне закріплення ідеї свободи і демократії [Електронний ресурс] / В. Костицький. – Режим доступу: <http://www.kostytsky.com.ua>
13. Медведчук В. Державна влада в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / В. Медведчук // Право України. – 1998. – № 4. – С. 8.
14. Ніжник Н. Розподіл влади як основа сучасного парламентаризму / Н. Ніжник // Вісник центральної виборчої комісії. – 2016. – № 1 (33). – С. 31-35.
15. Приймак Ю. Система стримувань і противаг у взаємовідносинах між виконавчою та законодавчою гілками влади як механізм консолідації політичного режиму / Ю. Приймак // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. Студії. – 2015. – Вип. 6. – С. 16-19.
16. Процюк І. Поділ влади – фундаментальний принцип демократичної правової державності / І. Процюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2005. – Вип. 9. – С. 15-24.
17. Теория права и государства. – М. : Изд-во БЕК, 1995. – 258 с.
18. Толкач А. Еволюція теорії розподілу влади в історії світової політико-правової думки / А. Толкач // Форум права. – 2014. – №2. – С. 432-437.

В данной статье представлен анализ теории разделения властей в ее историческом аспекте, учитывая мировой опыт применения этой концепции. Главное внимание уделяется изменению акцентов относительно содержания теории разделения властей, с учетом мирового опыта и современных тенденций развития общества и государства.

This article presents an analysis of the theory of separation of powers in its historical aspect, taking into account the world experience of applying this concept. The main attention is paid to changing the emphasis on the content of the theory of separation of powers, taking into account the world experience and current trends in the development of society and the state.

Стаття надійшла до редколегії 10.08.2017

УДК [321.01:005.59]:005.44

Кормич А. І., НУ «ОЮА»

МОДЕРНІЗАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу взаємозв'язку та взаємовпливу тенденцій модернізації та глобалізації на сучасному етапі розвитку держави. Охарактеризовані типи та моделі модернізації. Визначені основні фактори, притаманні певним напрямкам та сферам реалізації модернізаційних проектів держави. Досліджені позитивні та негативні наслідки впровадження таких проектів. Висвітлені погляди різних науковців щодо змісту категорій модернізація та глобалізація.

Сучасний етап існування держави характеризується проявом тенденції модернізації всіх сфер функціонування держави і суспільства та розвитком інтеграційних процесів у світі. Тож саме на перетині цих явищ слід аналізувати функціонування інституту держави. Дана стаття і присвячена дослідженню такого взаємозв'язку та взаємовпливів модернізації і глобалізації.

Модернізація є важливим показником ефективності розвитку держави, її інститутів та системи управління і, відповідно, необхідною умовою демократичної, соціальної, політичної та культурної трансформації суспільства. Але нерідко вона спричиняє кризові явища, породжує глибокі суперечності, що визначають як «кризу ефективності